

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเรียนรู้ถือเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษา ในการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขปรับปรุง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4)

การปฏิรูปการเรียนรู้ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมเพื่อหล่อหลอมกลมกล่อมเกลาให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนางานอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด ความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งบุคคลในวงการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันเริ่มตั้งแต่การพัฒนาระบบหลักสูตรหลักที่เป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา คือครูผู้สอน ที่จะต้องปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยครูต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจากรูปแบบเดิมที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูมีบทบาทสำคัญในการบอกความรู้และ

ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน มาเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่เน้นคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย ให้เด็กไทยเก่ง ดี มีความสุข มีความรู้ มีความเป็นไทยและการแสดงออกเป็นสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 13-14)

การจัดการเรียนรู้เพื่อนำความสุขสู่ผู้เรียนเป็นประเด็นสำคัญ

ในการเรียนการสอนที่ครูจะต้องให้ ความสนใจแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความสุขของผู้เรียนเป็นอารมณ์ หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดความพึงพอใจ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตลอดจนเกิดความรู้สึกสบายใจในขณะที่เรียน พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนไม่มีความสุขในการเรียน ได้แก่ ปัจจัยจากตัวผู้เรียน ปัจจัยจากครูผู้สอนและปัจจัยจากสภาพแวดล้อม ความสุขของผู้เรียนจะประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความสนใจใฝ่เรียนรู้ ความพึงพอใจในการเรียนและการเห็นคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้แนวทาง สำคัญในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ คือ บทบาทของครูผู้สอนในการสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน หาวิธีการ ใช้แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางจิตวิทยามาประยุกต์ ในการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของผู้เรียน แนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ขอบเขตแห่งการเรียนรู้ การช่วยเสริมสร้างศักยภาพแห่งการเรียนรู้ การสอน ความคิดรวบยอด การเสริมแรงทางลบ การใช้เบี่ยงเบนการ การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ การวิเคราะห์งาน และ การถ่ายโยงการเรียนรู้ (กมล โพธิ์เย็น, 2558, หน้า 121-131)

กระบวนการที่ใหม่ที่สำคัญในการพัฒนาครูในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาครูเพื่อให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงการนำไปใช้เพื่อพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทั้งหลักสูตร วิธีการสอน หรือการประเมินผล ไม่พัฒนาอย่างแยกส่วนเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มุ่งพัฒนาครูโดยใช้รูปแบบการพัฒนาครูด้วยตนเอง ให้ครูเป็นผู้กระทำ สร้างสรรค์ องค์ความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นมาด้วยตัวเอง ไม่เน้นรูปแบบการพัฒนาแบบดั้งเดิม ซึ่งเน้นการพัฒนาครูแบบเป็นผู้รับหรือผู้ถูกกระทำ แบบที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญภายนอก แบบที่เกิดการเรียนรู้ โดยผู้อื่นเป็นหลัก ดังนั้นสภาพของสังคมครูตามกรอบแนวคิดดังกล่าว จะต้องเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมที่ทุกคนต่างตื่นตัวในการรวมกลุ่มเพื่อเรียนรู้ถึง

วิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตื่นตัวที่จะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร ใฝ่หวังใจ และยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนโดยรวม (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548, หน้า 219)

ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนของครูที่มีต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา และที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียนซึ่งปัญหาครูไม่มีคุณภาพมิได้เกิดจากระบบไม่ดี หากเกิดจากครูขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองรวมทั้งยังขาดการจัดการความรู้ที่ดีและมีได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 18) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยของนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาที่ศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพโดยให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของครู (teacher leadership) กล่าวคือ Strodl (1992, p. 87) กล่าวถึง การมีภาวะผู้นำของครูที่แสดงให้เห็นว่าครูที่มีความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำในชั้นเรียนนั้นประกอบไปด้วย การมีภาวะผู้นำแบบไม่เป็นทางการที่แฝงอยู่และมีความสามารถในการระบุลักษณะของ ปัญหาและข้อขัดแย้งอีกทั้งได้รับการเสริมพลังอำนาจเพื่อแก้ปัญหา โดย Fullan (1994, p. 39) กล่าวถึง ภาวะผู้นำของครูว่าประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญที่มีความมุ่งมั่น และพัฒนาตนเองไปสู่ครูมืออาชีพอย่างต่อเนื่องและสนับสนุนช่วยเหลือครูคนอื่นให้ สามารถพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ สอดคล้องกันกับ York Barr and Duke (2004, p. 260) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนของครู พบว่า ภาวะผู้นำ ด้านการเรียนการสอนของครูคือครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ใช้บทบาท ของผู้นำเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ท่ามกลางครูและครูผู้นำเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและ พัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยมุ่งเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ปัญหาภาวะผู้นำของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ซึ่งที่เราพบ คือ ผู้บริหารสถานศึกษายังนำเทคนิค เก้าหรือเทคนิคที่ล้ำสมัยแล้วมาใช้ในการบริหารจัดการหรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้บริหาร สถานศึกษายังมีความเชื่อที่ผิดๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำโดยเชื่อว่า ความคิดของตนนั้นถูกต้อง ผู้นำองค์กร/ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่เก่งกล้าสามารถโดดเด่นเหนือคนอื่น อยู่คนเดียวหรือที่เรียกกันว่า heroic leader โดยทุกเรื่องผู้บริหารจะตัดสินใจอนุมัติแต่เพียง ผู้เดียวทั้งๆ ที่บางเรื่องเป็นเรื่องความรับผิดชอบโดยตรงของครู

ในการจัดการเรียนการสอน ถูกปิดกั้นในเชิงความคิดสร้างสรรค์ของครู ซึ่งเป็นการคิด เพื่อให้ค้นพบสิ่งใหม่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ หรือการสร้างสิ่งใหม่ที่แปลกแตกต่างจากเดิม หรือไม่เคยมีมาก่อน มีความคล่องแคล่วในการคิดคิดหาคำตอบได้อย่างรวดเร็วสร้าง คำตอบได้มากในเวลาจำกัด มีความยืดหยุ่นในการคิดคิดหาคำตอบได้หลายประเภท หลายทิศทาง หลายรูปแบบ ไม่ซ้ำกับความคิดทั่วไป ซึ่งการพัฒนาภาวะผู้นำครู ในด้านการเรียนการสอนถือว่าเป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อดึงศักยภาพของบุคลากร ให้ทำงานอย่างเต็มความสามารถและเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อม โดยการให้อำนาจและ การให้โอกาสกับแต่ละบุคคลแสดงศักยภาพของตนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับที่ องค์การต้องการจนสามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ สำคัญมากของทุกองค์กร ทั้งนี้เพราะในการทำงานไม่ว่าองค์กรใดก็ตามสิ่งสำคัญของทุก องค์กร คือ บุคคลทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการพัฒนาทักษะ การปฏิบัติงาน พบว่า มีวิธีการในการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น พัฒนาหลักสูตรเพื่อ ฝึกอบรมการศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอภิปรายกลุ่ม การสัมมนา การระดมสมองการแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต เป็นต้น แต่วิธีที่นิยมใช้และได้ผลดี คือ การสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรเพื่อฝึกอบรม เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอด เจตนารมณ์สู่การปฏิบัติ เป็นสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็น การกระทำพื้นฐานในโรงเรียน หรือกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของการศึกษา (ธำรง บัวศรี, 2542, หน้า 149) ส่วนการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จะเพิ่มพูนความรู้ทักษะและความสามารถ ของบุคคลทั้งหมดในสังคมใดสังคมหนึ่งเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลไปในทิศทางที่ ต้องการ เป็นการเรียนการสอนชนิดเจาะจงมีเป้าหมายกำหนดเฉพาะอย่างชัดเจน (Flippo, 1970, p. 243) เป็นกระบวนการซึ่งกลุ่มคนได้เรียนเพื่อพัฒนาให้สมาชิกในกลุ่ม ก้าวหน้าเพื่อพัฒนางานร่วมกันเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลมีทักษะและความรู้โดยจัด ให้กลุ่มบุคคลได้เรียนเมื่อรู้สึกว่าจะขาดทักษะและความรู้อันอาจจะนำมาซึ่งความเสียหาย เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีความต้องการให้ครูแนะนำ มีการประเมินผลความสามารถ ของผู้เรียนที่เข้ารับการฝึกอบรม (Good, 1973, p. 613) ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า สามารถเพิ่มพูนความรู้ทักษะและความสามารถของผู้เข้ารับ การอบรมได้

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ทำให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อเสริมสร้างด้านการจัดการเรียนรู้ โดยการฝึกอบรมว่าจะส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์แก่ครูและนักเรียนมากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือและเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับครู พร้อมทั้งเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทราบต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามสำหรับการวิจัยไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. หลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้อง หรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญ ดังนี้

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. สามารถใช้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนและเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสนใจต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1.1 เนื้อหาของหลักสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ แล้วนำมาสรุปเนื้อหาสำคัญของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ได้ 3 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับผู้ภาวะผู้นำและการเสริมสร้างภาวะผู้นำ

หน่วยที่ 2 ศิลปะการสื่อสาร

หน่วยที่ 3 การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรสรุปองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537, หน้า 5)

1.2.1 หลักการและเหตุผล

1.2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.2.3 เนื้อหาของหลักสูตร

1.2.4 กิจกรรมการฝึกอบรม

1.2.5 การวัดผลและประเมินผล

1.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ แล้วนำมาสรุปกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร มี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ระยะที่ 2 การตรวจความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2. กลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้ในการตรวจสอบร่างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบใน 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตร ส่วนประกอบที่ประเมิน คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม และการวัดผลและประเมินผล ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

2.2 ความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตร ส่วนประกอบที่ประเมินคือหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม และการวัดผลและประเมินผล ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ และไม่สอดคล้อง

ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ โดยจำแนกเป็นด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน ด้านการบริหารการศึกษา 1 คน นักวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่ จำนวน 1 คน และ ครู จำนวน 2 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. นักวิชาการระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นักวิชาการที่มีวุฒิมหาบัณฑิต ระดับปริญญาเอกและมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 1 คน
2. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีประสบการณ์การบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ หรือ มีวุฒิมหาบัณฑิตไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน
3. ศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ทางการนิเทศการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ หรือ มีวุฒิมหาบัณฑิตไม่ต่ำกว่าปริญญาโท จำนวน 1 คน
4. ครู ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าครูชำนาญการพิเศษหรือมีวุฒิมหาบัณฑิตไม่ต่ำกว่าปริญญาโท จำนวน 2 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ และหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 แล้วนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้

1.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาหลักสูตรสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 มี 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3

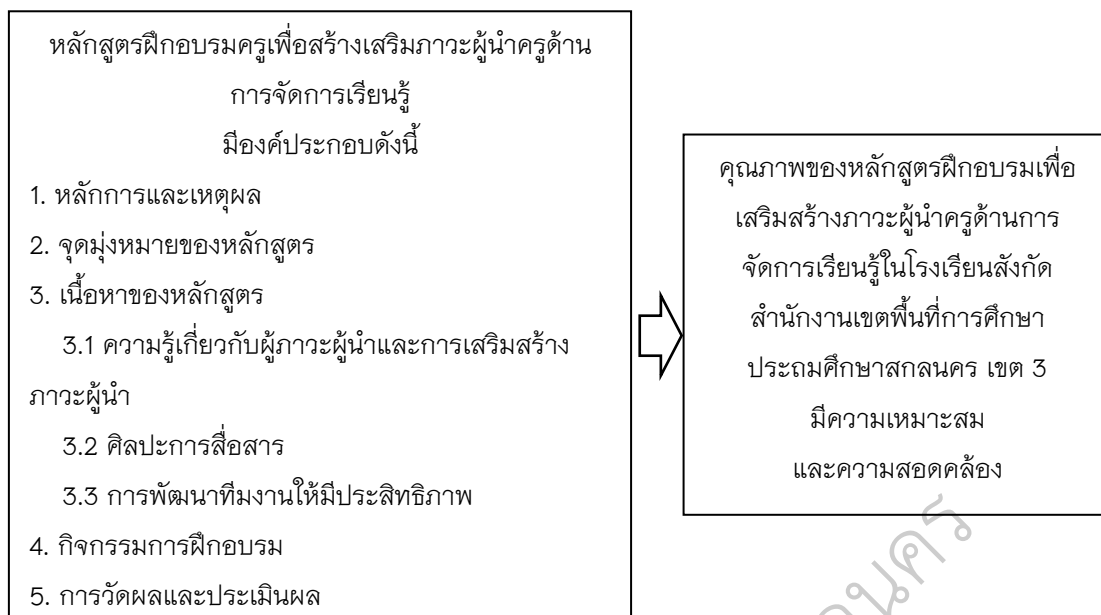

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1.2 องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สรุปได้องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อสร้างเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 5) การวัดผลและประเมินผล

2. เนื้อหา

ด้านเนื้อหาในการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้นำ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ มาเป็น กรอบแนวคิดการวิจัย สรุปเป็นเนื้อหาในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับผู้ภาวะผู้นำและ การเสริมสร้างภาวะผู้นำ 2) ศิลปะการสื่อสาร 3) การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพมา สรุปกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึงกระบวนการในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. ภาวะผู้นำครู หมายถึง คุณลักษณะพฤติกรรมการเป็นผู้นำและกระบวนการของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพในด้านการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

3. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมของผู้สอนหรือกระบวนการที่มีการปฏิสัมพันธ์ในการให้ความรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนของครูด้านวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

4. ภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ครูผู้สอนแสดงความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และมีความเหมาะสมกับผู้เรียนตามระดับชั้นและศักยภาพของผู้เรียน ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การพัฒนาและการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยดำเนินการตามแนวทางการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

5. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย

5.1 หลักการและเหตุผล หมายถึง การกำหนดความต้องการตามความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นขอบเขตของหลักสูตรฝึกอบรม และเป็นแนวทางประกอบการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.2 จุดมุ่งหมาย หมายถึง ความมุ่งหวังของหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำครูที่จะให้เกิดแก่ครูภายหลังการใช้หลักสูตร เพื่อพัฒนาครูให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ และเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดผลและประเมินผลได้ โดยคาดหวังว่าเมื่อกำหนดและดำเนินการตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

5.3 เนื้อหาของหลักสูตร หมายถึงสาระสำคัญของความรู้ที่นำมาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ และเกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับผู้ภาวะผู้นำและการเสริมสร้างภาวะผู้นำ 2) ศิลปะการสื่อสาร 3) การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ

5.4 กิจกรรมการฝึกอบรม หมายถึง การจัดประสบการณ์แก่ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เป็นจุดมุ่งหมายปลายทางประกอบด้วย การบรรยาย การสาธิต กิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายร่วมกัน

5.5 การวัดผลและประเมินผล หมายถึง วิธีการตรวจสอบ รวบรวม ข้อมูล และติดตามผลการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมว่าบังเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในระดับใด มีส่วนใดบ้างที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลดีขึ้นต่อไป

6. การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพเพื่อศึกษาความเป็นไปได้พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขบางส่วนก่อนนำไปใช้จริง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ตรงเพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์

7. ครู หมายถึง บุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3